

Шевчук Лариса Миколаївна

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
докторант

Інститут педагогіки НАПН України, Україна

ДО ПИТАННЯ ПРО РІЗНОРІВНЕВІСТЬ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОЇ РОБОТИ З ТЕКСТАМИ УЧНІВ 2 КЛАСУ

Ефективний спосіб реалізації внутрішньої диференціації навчання – застосування в освітньому процесі різнорівневих завдань. Про це пишуть А. Кірсанов, І. Осмоловська, П. Сікорський, О. Корсакова (опираючись на публікації таких авторів як В. Буряк, Т. Вишпівська, В. Забранський, І. Павленко, П. Сисецький, М. Федотова).

На думку Ольги Корсакової, зростання складності завдань можливе завдяки переходу від репродуктивного рівня до творчого. Науковець уточнює, що для перетворювально-творчих завдань характерні такі види: «1) на творче відтворення»; 2) конструктивні завдання; 3) творчі – проблемні й такі, що передбачають створення оригінального творчого продукту» [1, с. 21].

Дражниця С.А., Дражниця С.А., Дудар О.А. пропонують класифікувати диференційовані завдання таким чином [2]:

- залежно від обсягу інформації, – навчальний матеріал вивчають поглиблено, достатньо, або коли здобувач освіти засвоює лише мінімально необхідне;
- від різного рівня допомоги вчителя, – допомога надається епізодично, постійно або здобувач освіти працює самостійно;
- за пізнавальною самостійністю, – характеризується різноплановістю міри допомоги педагога (у той час як операційно-змістовий аспект однотипний);
- «за рівнем використання алгоритму», – три варіанти, які містять лише умову завдання (варіант 1), умову та алгоритм виконання (варіант 2), умову, алгоритм здійснення навчальної діяльності і дидактичний матеріал (варіант 3);
- за темпом навчання, – навчання здійснюється з випередженням, адекватно, з відставанням);
- відповідно до «обсягу розв’язання», – варіантами є повним або частковий обсяг;
- за рівнями засвоєння навчального матеріалу, – засвоєння може бути «копіювальне, алгоритмічне, евристичне, пошукове» [2, с. 181];
- за операційним вмістом, – опрацювання однакового обсягу інформації з використанням різної кількості операцій.

Утім, з приводу деяких позицій, уміщеної вище класифікації виникають сумніви. Наприклад, чи варто до різнорівневості завдань відносити темп вивчення? Аналогічні думки виникають щодо різної допомоги учителя та рівнів засвоєння навчального матеріалу.

На нашу думку, розглядаючи питання різнорівневості навчальних завдань доцільно брати до уваги такі критерії:

- обсяг навчальної інформації (може бути різним);
- складність виконання (завдання репродуктивного характеру, імітаційного, пошукового, конструктивного, творчого);
- специфіка складових компонентів завдання (варіант 1 – лише формулювання; варіант 2 – формулювання завдання і зразок виконання; варіант 3 – формулювання завдання та детальна інструкція; варіант 4 – формулювання завдання й довідка).

Розглянемо аспект різномірності на прикладі завдань для диференційованої роботи з навчальними текстами учнів 2 класу (таблиця 1).

Таблиця 1

Орієнтовні рівні завдань для диференційованої роботи з навчальними текстами учнів 2 класу

N з п	Рівень	Навчальні завдання
1.	I рівень	Прочитати, переглянути тексти, знайти у тексті задані слова, речення та ін.
		Дібрати відповіді на запитання, знайти їх у тексті.
2.	II рівень	Детально переказати текст.
		Відновити текст з пропусками.
		Доповнити план, пронумерувати пункти плану.
		Відновити деформований текст.
3.	III рівень	Порівняти два тексти.
		Сконструювати текст (без його попереднього читання).
		Доповнити текст, виконати інші творчі завдання.

На нашу думку, корисно доповнити запропоновану систему завданнями на відновлення й конструювання слів і речень.

Водночас, для зручності використання, вважаємо оптимальним вміст завдань у навчальному посібнику [4], в анотації якого коротко описано, яким чином систематизовано й розмежовано різномірні навчальні завдання для диференційованої роботи з навчальними текстами. Зокрема це завдання:

- 1) виконання яких потребує читання або переглядання тексту;
- 2) на відновлення тексту з пропусками, відновлення деформованого тексту, здійснення аналізу тощо;
- 3) на порівняння двох текстів, роботу над творчими завданнями.

Описана трирівневість навчальних завдань у посібнику позначена за допомогою однієї, двох, трьох зірочок. Наприклад, під час роботи над текстом болгарської народної казки «Виноградар і змія» [3] виписати з тексту болгарської народної казки «Виноградар і змія» відповідь на запитання «Чому не зможе відновитися колишня дружба (на думку змії)?» (*), доповнити план казки (**), уявити, що змія погодилася знову дружити з чоловіком і записати її відповідь (***)

На разі здійснюється розроблення аналогічного посібника для учнів 3 класу.

Список використаних джерел:

1. Дидактичні засади диференціації навчання в основній школі : монографія / [авт. кол. : В. І. Кизенко, Г. О. Васьківська, С. П. Бондар й ін.] ; за наук. ред. В.І. Кизенка. К. : Педагогічна думка, 2012. 216 с.
2. Дrajниця С.А., Дrajниця С.А., Дудар О.А. Диференціація навчання: актуальні проблеми та пріоритетні шляхи реалізації в освітньому просторі ВНЗ. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2010. № 2. С. 178-183.
3. Савченко О. Я. Українська мова та читання : Підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2-х частинах) : Частина 2. К. : УОВЦ «Оріон», 2019. 144 с.
4. Шевчук Л. М. Різномірні завдання. 2 клас. До підручника О. Я. Савченко «Українська мова та читання. Частина 2». Харків: АССА, 2021. 48 с.